

Wojciech Małecki

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej

Matura w nowej formule po czterech latach. I co dalej?

Abstrakt

Egzamin maturalny ma swoje znaczące miejsce w systemie edukacji od ponad stu lat. Egzamin ten zmieniał się z biegiem lat, dostosowywany był do koncepcji kształcenia. Najpoważniejszą zmianą egzaminu maturalnego w Polsce było wprowadzenie tzw. nowej matury jako egzaminu zewnętrznego – ze wszystkimi tego konsekwencjami. Przygotowanie nowej matury zajęło ponad 10 lat i realizowane było w ramach Programu Nowa Matura w latach 1994–1999. O właściwościach nowej matury pisano już wielokrotnie. Znane też są dobrze reguły egzaminu, zadania (zamieszczone w arkuszach egzaminacyjnych), wyniki, analizy osiągnięć uczniów. Piętnaście edycji egzaminu dostarczyło niebywałej ilości danych o efektach kształcenia w szkołach kończących się maturą, o wiedzy i umiejętnościach uczniów podejmujących studia i wielu innych kontekstowych danych dotyczących np. przygotowywania się do egzaminów, wpływu stabilności kadry nauczającej i wpływu wyników na niższych etapach edukacyjnych na wyniki maturalne.

Egzamin maturalny nie jest skamieliną pozostającą przez kilkanaście lat w kształcie raz nadanym. Cały czas ewoluuje. Ewolucja dotyczy każdego aspektu egzaminu: reguł prawnych, organizacji i procedur egzaminacyjnych, typów zadań, oceniania, przetwarzania i prezentowania wyników. Zmiany wynikają z potrzeb doskonalenia egzaminu w celu uzyskania bardziej precyzyjnych informacji, niejednokrotnie powodowane są względami politycznymi.

W artykule przedstawiam efekty zmiany egzaminu maturalnego w zakresie głównych przedmiotów dodatkowych, wprowadzone w ramach tzw. nowej formuły matury w roku 2015. Odnoszę efekty do założeń zmian, nadaję im znaczenie. Pytam wreszcie o kontynuację zmian w perspektywie bliskiej i dalekiej oraz prezentuję możliwe kierunki rozwoju matury w Polsce.

Podstawową przyczyną wprowadzenia zmian była konieczność dostosowania egzaminu maturalnego do nowej podstawy programowej. Podstawa dla wszystkich etapów kształcenia uchwalona została w roku 2009, w szkołach maturalnych zaczęła obowiązywać od roku szkolnego 2012/2013. Pierwsi absolwenci zdający egzamin maturalny według nowej formuły byli w maju 2015 r. (tylko liceum ogólnokształcące) i w maju 2016 roku (technikum).

Równocześnie z wejściem w życie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego zmienione zostały reguły egzaminu maturalnego. Od roku 2015 zdający są zobowiązani zdawać pięć egzaminów na poziomie podstawowym: z języka polskiego i języka obcego nowożytnego egzamin pisemny i egzamin ustny, z matematyki egzamin pisemny oraz przystąpić do egzaminu z jednego

przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym Dwie wspomniane zasadnicze zmiany organizacji kształcenia w szkołach średnich były przesłankami przygotowania nowej formy egzaminów na poziomie rozszerzonym.

W celu przygotowania nowych rozwiązań w strukturze CKE powołany został zespół w ramach projektu IV FSE „Pilotaż nowych egzaminów maturalnych komponent (IV.3) Modernizacja egzaminu maturalnego z przedmiotów innych niż obowiązkowe na poziomie rozszerzonym, czyli przedmiotów dodatkowych: biologii, chemii, fizyki, geografii, historii i wiedzy o społeczeństwie.

W ramach prac komponentu zostały opracowane założenia nowych egzaminów i szczegółowo opisana struktura arkuszy egzaminacyjnych, kryteriów i reguł ocenia przez każdą grupę przedmiotową i cały zespół. Punktem wyjścia do szczegółowych prac nad egzaminem z sześciu przedmiotów było przyjęcie idei zmian matury, na co składały się:

- metodologia
- kompetencje kluczowe i integracja
- zadania z „wyposażeniem”
- umiejętności złożone
- ocenianie holistyczne.

Po dwuletniej zaledwie pracy przygotowane zostały do każdego przedmiotu informatory maturalne, po trzy arkusze egzaminacyjne gotowe do zastosowania, materiały szkoleniowe dla egzaminatorów. Informatory maturalne wysoko oceniła Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

Egzaminy maturalne w nowej formule wdrożone zostały w roku 2015 dla absolwentów liceów ogólnokształcących i w roku 2016 dla absolwentów techników. Wdrożenie poprzedziła szeroka akcja informacyjna (w tym liczne publikacje), przekazanie szkołom i uczniom informatorów wraz z zadaniami nowego typu, egzamin próbny, szkolenia egzaminatorów.

Wyniki egzaminów w kolejnych latach pozwoliły weryfikować założenia nowej formuły, zauważyć silne i słabe strony egzaminu i wprowadzać zmiany mające na celu doskonalenie egzaminu.

W artykule (prezentacji) przedstawiamy dane z kolejnych lat. Porównywaliśmy dane jedynie z lat 2016–2018, kiedy to do nowej formuły przystępowali absolwenci wszystkich szkół ponadgimnazjalnych.

Na podstawie zebranych i przetworzonych danych z lat 2016–2018 przedstawianych szczegółowo w prezentacji) formułujemy następujące wnioski:

- egzamin jest stabilny (co do liczby osób przystępujących)
- wyniki w każdym z przedmiotów są podobne w kolejnych latach (średnia, odchylenie standardowe), niemal identyczne są rozkłady wyników, zbliżone są skale centylowe
- trudno jest zauważyć tendencje dotyczące reprezentacji wymagań ogólnych (z podstawy programowej) struktury arkusza, typów zadań
- arkusze egzaminacyjne konstruowane są zgodnie z założeniami, chociaż w każdym z przedmiotów zauważyć można swoistą zachowawczość (szczegóły w prezentacji).